

Maja veearvestite mõõtetäpsuse probleemide käsitlemine

M. Kõrgema
AS TEPSO

Eesti Vee-ettevõtete Liidus
3. juunil 2004
Konspekt

Kortermaja veearvestid:

- 1 maja üldarvesti
- Hulk korteriarvesteid

Joogivett mõõdetakse kogu maailmas **mehaaniliste veearvestitega**.

Mehaaniline arvesti on seega enamlevinud veearvesti tüüp.

Mehaaniline arvesti on vanim teadaolev arvesti tüüp (Reinhard Woltmanni turbiinarvesti juba 1790).

Möötevahendi täpsus on kvalitatiivne mõiste.

Mehaaniline veearesti:

Põhieelised

- Töötab ilma lisaenergiat kasutamata
- Piisavalt täpne (kvaliteetne)
- Odav
- Mugav paigaldada
- Kerge lugeda
- Suur valik
- Lihtne ja arusaadav konstruktsioon

Põhipuudused

- “*mis liigub see kulub*”
- rõhu lang suurte vee kulu väärtuse korral
- tundlik vee puhtuse suhtes

Kõikide tüüpide veearestite täpsus (mõõtetulemuse kvaliteet) sõltub lisaks ka:

- mõõdetava vedeliku kvaliteedist
- paigalduse kvaliteedist
- kasutamistingimustest (välised ja sisesed)
- hoolduse ja kontrolli sagedusest ja kvaliteedist

TEPSO AS labor tegeleb majaarvestite kordustaatlusega, millised ei kuulu Tallinna Vesi AS-ile.

Põhilised kliendid on

- Narva Vesi AS – *labori filiaal*
- Maardu Vesi AS
- Paide Vesi AS
- Haapsalu Veevärk AS
- Rapla Vesi AS
- Türi Vesi AS

2003.a. kordustaatlusel oli 840 majaarvestit (külm vesi).

Nendest 366 ei läbinud koheselt taatlust (**43,6%**).

Mitteläbinutest 72% omasid lubatust suuremat positiivset mõõteviga (näitasid rohkem).

Protsent on suur, kuna tihti satuvad meile just probleemsed arvestid, mille näidu suhtes on kliendil juba eelnevalt kahtlusi.

Arvestid Haapsalust, Kundast, Tamsalust – taatlust ei läbi ainult **5% arvesteid! Miks seal vesi on kvaliteetsem?**

Majaarvestite TEPSO AS poolne remont on seni piirdunud arvesti lahtivõtmise ja puhastamisega. Järgneb kokkupanek, justeerimine ja esmataatlus pärast remonti.

- Puuduvad tagavaraosad: tootjaid palju, osad kallid
- Seni puudus vastav töökoda

Positiivne mõõteviga: 75% juhtudest piisab arvesti puhastamisest ja justeerimisest

Negatiivne mõõteviga: 75% juhtudest on vajalik ka arvesti osade vahetamine

Korteriveearvestite kordustaatlusega oleme tegelenud tunduvalt kauem. Intensiivne kordustaatlus aastast 2002.

Kokku on meie laborisse kordustaatlusele esitatud üle 50 000 korteriveearvesti.

Rikete täielikku statistikat oleme pidanud alates aastast 2002.

Korteriarvestite kordustaatluse statistika 2003. aastal

Kontrollitud	27724	tk.				
Neist külmaveearvestid KW	13765	tk. ja nendest praaki	5236	ehk	38.0%	külmaveearvestitest
soojaveearvestid WW	13959	tk. ja nendest praaki	2018	ehk	14.5%	soojaveearvestitest
Praagid kokku	7254	tk.				
ehk	26.2%	arvestitest				

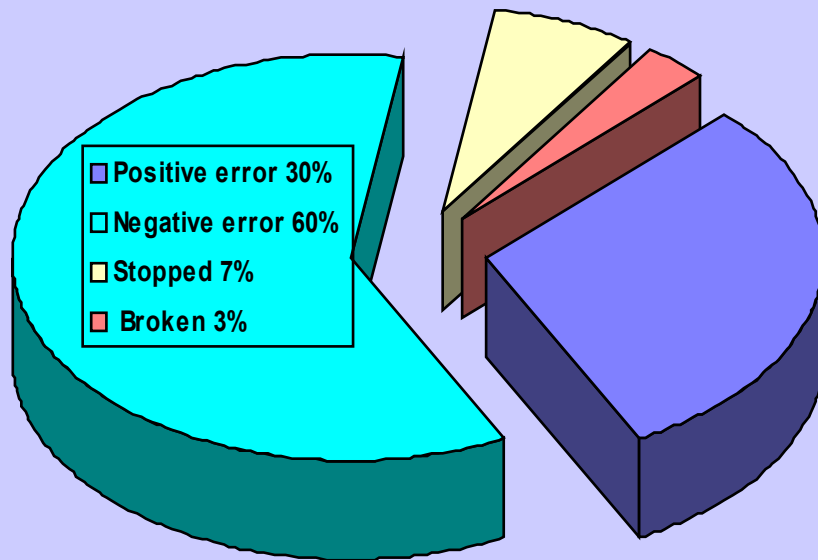
Ka aastal
2004

Tüüp või valmistaja	tk.	Arvuliselt, tk.				Protsent		
		KW OK	KW praak	WW OK	WW praak	KW praak	WW praak	Praak kokku
Minomess	5779	2091	780	2768	140	27%	5%	16%
Sameco	5637	1430	1388	2328	491	49%	17%	33%
Wehrle	5321	1761	941	2388	231	35%	9%	22%
Lorenz	3246	1077	629	1163	377	37%	24%	31%
Rosswainer	2131	614	464	945	108	43%	10%	27%
Premex	1713	434	326	736	217	43%	23%	51%
ABB	1346	511	164	584	87	24%	13%	19%
Techem	671	143	172	307	49	55%	14%	33%
Maddalena	732	278	105	293	56	27%	16%	22%
Bmeters	425	43	157	25	200	79%	89%	84%
Zenner	212	77	41	81	13	35%	14%	25%
Teised	511	70	69	323	49	50%	13%	51%
KOKKU	27724	8529	5236	11941	2018			

Kasutamiskõlbmatuteks tunnistatud DN15 arvestid:

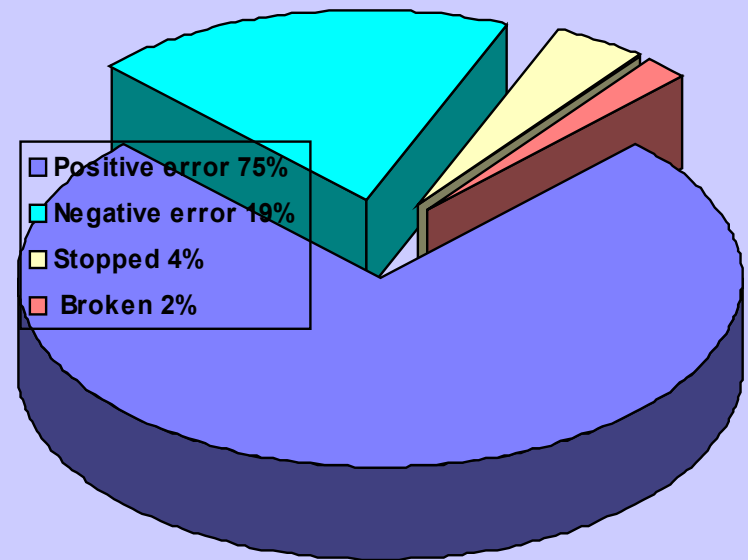
Sooja vee arvesti:

- sisendsõel puhas
- palju negatiivse veaga ja seisvaid arvesteid

Külma vee arvesti:

- sisendsõel tihti ummistunud
- palju positiivse veaga arvesteid

DN15 arvesteid üldjuhul TEPSO ei remondi. Põhjus on nii meie kui kliendipoolne:

- remondi hind läheneb uue arvesti hinnale (vähemalt 3 külastust!)
- puudub pikaajalise remodijärgse garantii andmise võimalus
- remonditsükkel kestab vähemalt 24 tundi, mille vältel peaks korteriomnik olema veeta (või maksuma kinni 3 külastust), sest Eestis korteriomnik (mõõtevahendi valdaja) tahab traditsiooniliselt tagasi just oma arvestit

• Samas uue arvesti hind on langenud juba alla 190 krooni lõppkliendile.

Arvestite paigaldus peaks olema lõppenud, kuid jätkuvalt tuuakse Eestisse meie hinnangul vähemalt 50000 korteriarvestit aastas.

Lätis:

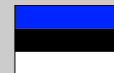

- arvestite paigaldaja (kinnisvara hooldaja) saab laborist 30 (näiteks) kordustaatlust läbinud arvestit
- sõidab kliendi juurde, demonteerib tema arvestid ja paigaldab koheselt taadeldud arvestid
- viib 30 demonteeritud arvestit laborisse ja võtab uue partii taadeldud arvesteid

Labori kanda jääb risk, et ta ei suuda edukalt remontida ja taadelda kõik toodud 30 arvestit.

Seetõttu on taatlushinnad Lätis tunduvalt kõrgemad, montaazihinnad madalamad (kliendi külastatakse 1 kord)

Eestis:

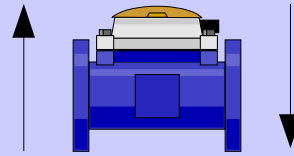

- arvestite paigaldaja (kinnisvara hooldaja) demonteerib hommikul kliendi arvestid
- sõidab laborisse ja arvestid taadeldakse 2-3 tunni jooksul
- Võtab laborist arvestid (mitteläbinud asendab uutega ja tagastab kliendile) ja sõidab teist korda kliendi juurde neid tagasi paigaldama
- Taatlushinnad on Eestis madalamad, montaazihinnad kõrgemad kui Lätis (kliendi külastatakse 2 korda)

Eestis on 5 veearvestite akrediteeritud taatluslaborit, Lätis 2

After watermeter installation immediatelly 2 processes are starting:

1. Positive trend of the watermeter error

2. Negative trend of the watermeter error

Reason:

Bad quality of the water

- Input straightner of watermeter fills with mud and profile of water which starting the impeller is changed
- Volume of watermeter body decreases, the speed of waterflow as resuslt of this inside the watermeter increases

Finally of this process watermeter stops because input straightner or body will be full

This process may be very raped (some months)

It is enough to clean the watermeter

Reason:

Deterioration of moving parts

- This is natural wear and tear process (even the counter)
- The value of watermeter error by this reason is always bigger near Q_{min} (Q_t)

Finally the watermeter stops near Q_{min}

This process is slow (some years)

Some parts of watermeters must be changed during repairing

Ühistute suur probleem:

maja veearvesti näit ei lange kokku korteriveearvestite näitude summaga

Ka huvide vastuolu:

- maja arvesti kuulub veefirmale ja ta salasoo on, et majaanarvesti näitaks mitte vähem
- korteri arvesti kuulub korteriomanikule ja ta salasoo on, et ta arvesti näitaks vähem
- korteriühistu salasoo on, et näidud langeksid kokku

Probleemi asub lahendama just ühistu, kellel oma arvesti aga puudub.

Loomulikult alustab ta **majaanarvesti erakorralisest taatlusest.**

Maja arvesti probleem:

- Positiivse mõõtevea tekkimine vee halva kvaliteedi tõttu
- Veearvesti negatiivse mõõtevea tekkimine kulumise tõttu
- Valesti valitud arvesti kasutamine (harva)
- Paigaldusvead (üliharva)

TV Mõõdusõlm: seal filter on või ei ole?

Maja üldise filtri probleem Tartus.

Lekete otsimine:

- Andmete logimine
- Põhjuse lokaliseerimine

Korteriarvestite probleem:

- andmete analüüs
- paigalduste inventuur
- kordustaatlus
- omandiküsimus

TEPSO soovitab:

KÜ-le oma üldarvesti ja:

- Puhasta teda tihti
- Jälgi erinevust
- Telli erakorraline taatlus õigeaegselt

Kas korteriarvesti olgu A, B või koguni C klassiga?

- Peaaegu alati on B-klassi arvestil tähis: B-H, A-V. Kuidas arvesti aga paigaldatakse?
- Suure tõenäosusega vertikaalselt. Seega: taadeldakse nagu B, kasutatakse nagu A
- Mida kõrgem metrooloogiline klass, seda väiksem on tõenäosus, et ta probleemideta järgmise korralise taatluse läbib (eeldatavalt tõsisemad probleemid kulul Qmin!)
- A ja B klassi arvestite vahel Eestis hinnaerinevused puuduvad
- C klass ei ole Eestis ega Euroopas kasutusel

Järeldus:

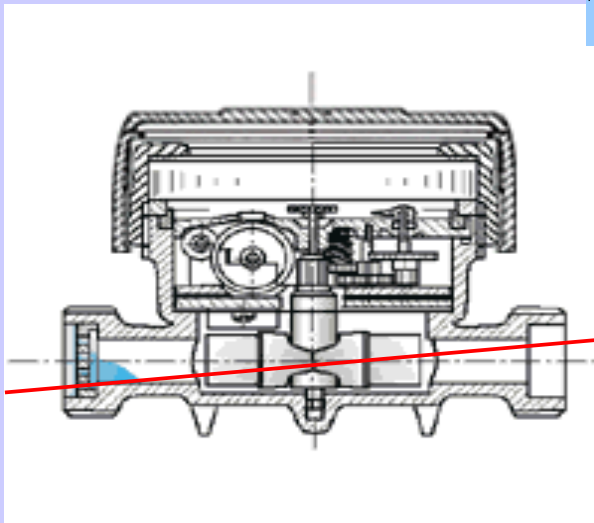
Eelistada tuleks klassi A, sest:

- Viie aasta pärast taadeldakse ta vähem rangematel tingimustel
- Ühistu seisukohalt: kui korteriomaniik tegelebki kuritahtliku vee kokkuhoiuga, pole mingit vahet – on võimalik ainult, et oma eesmärgi saavutamiseks läheb tal lihtsalt rohkem aega

Näitu vähendavad **Korteriarvesti valdaja halvad kombed**

1

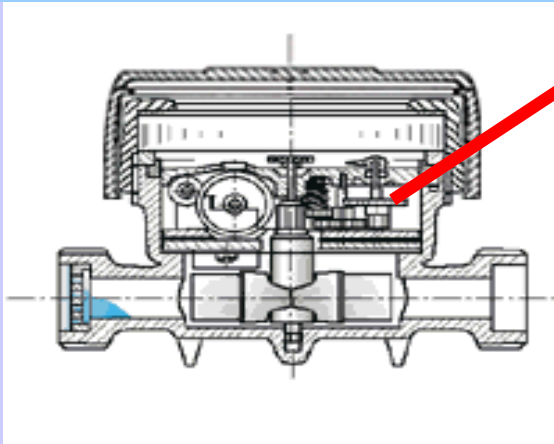
Traat tiiviku seiskamiseks

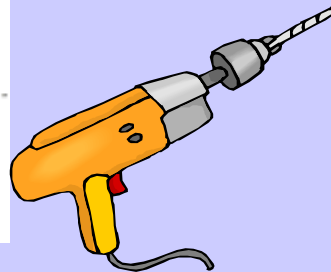
- Ei tohi kasutada painduvaid voolikuid
- Arvesti paigalduse korrektne plommimine (ka filter)

2

Traat näituri seiskamiseks

Auk läbi näidiku katte

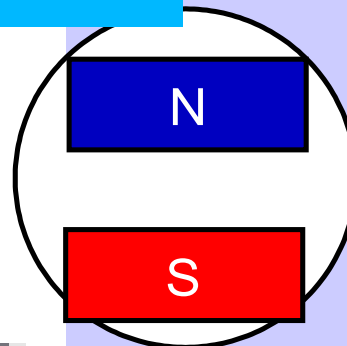
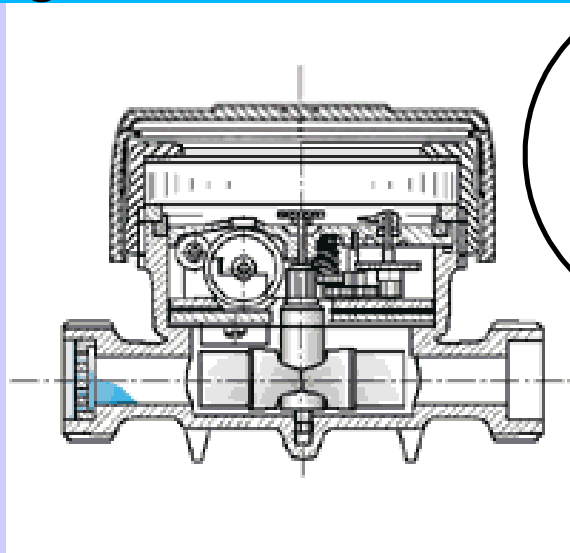

- Ainult hoolikas visuaalne kontroll

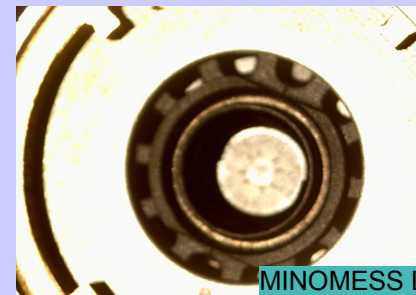
Valdaja halvad kombed

NB! TEPSO kogemus: pikalt seinud arvesti ei läbi järgnevat taatlust

3 Magneti kasutamine

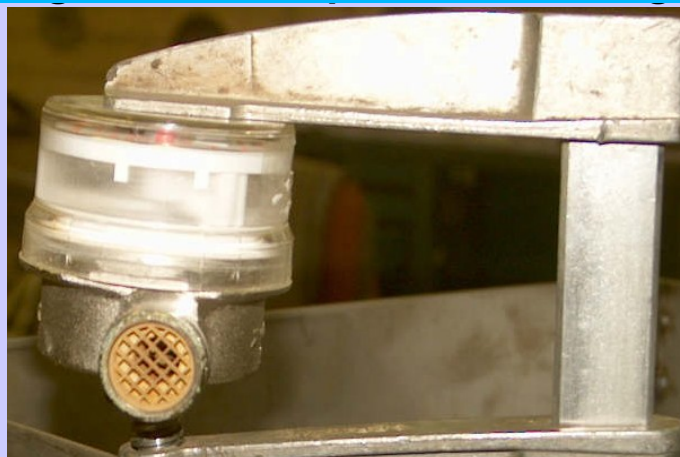

• Antimagneetilise rõngaga arvestite kasutamine

MINOMESS DN15

4 Väline surve klaasile

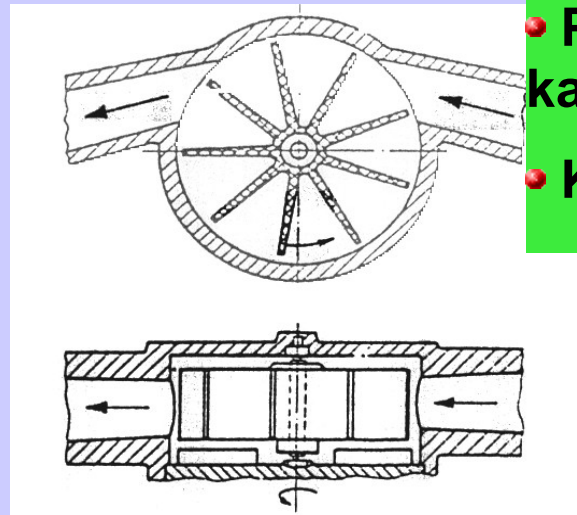
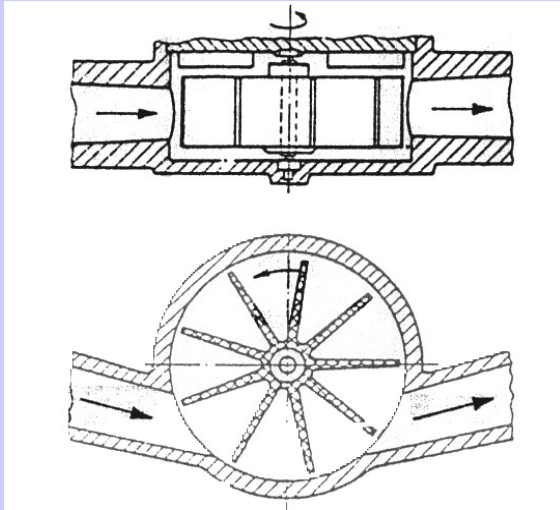

• Visuaalne kontroll (kulumisjäljed klaasil, korpusel)

SAMECO

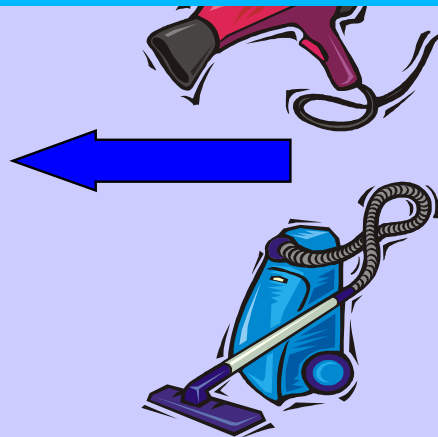
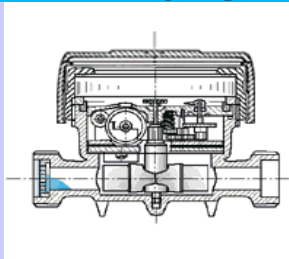
Valdaja halvad kombed

5 Arvesti ajutine paigaldus tagurpidi

- Painduvate voolikute kasutamise keelamine
- Korrektne plommimine

6 Arvesti näitude mõjutamine tolmuimejaga

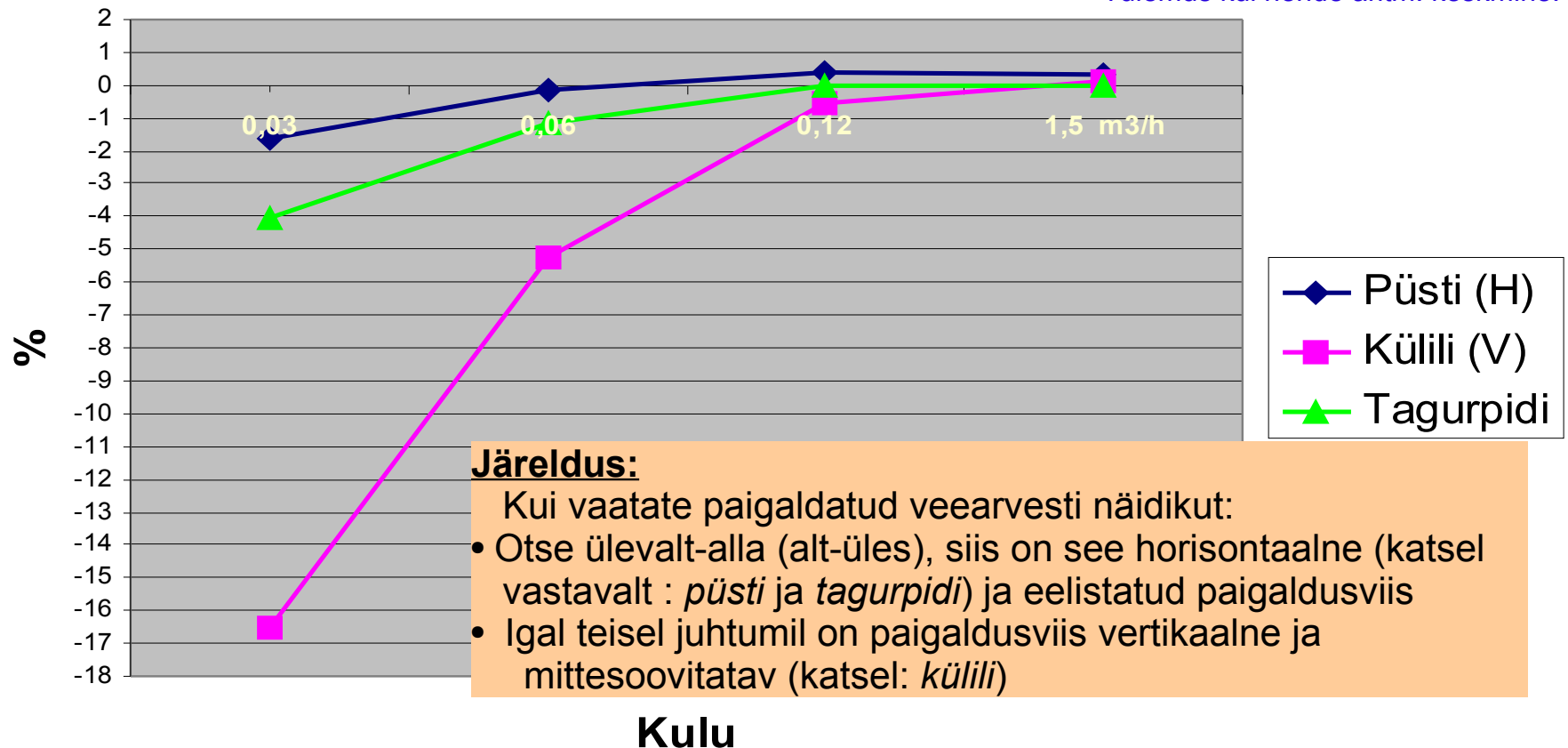
- Painduvate voolikute kasutamine olgu keelatud
- Korrektne plommimine

Näitu vähendab alati **Vertikaalne paigaldusasend**

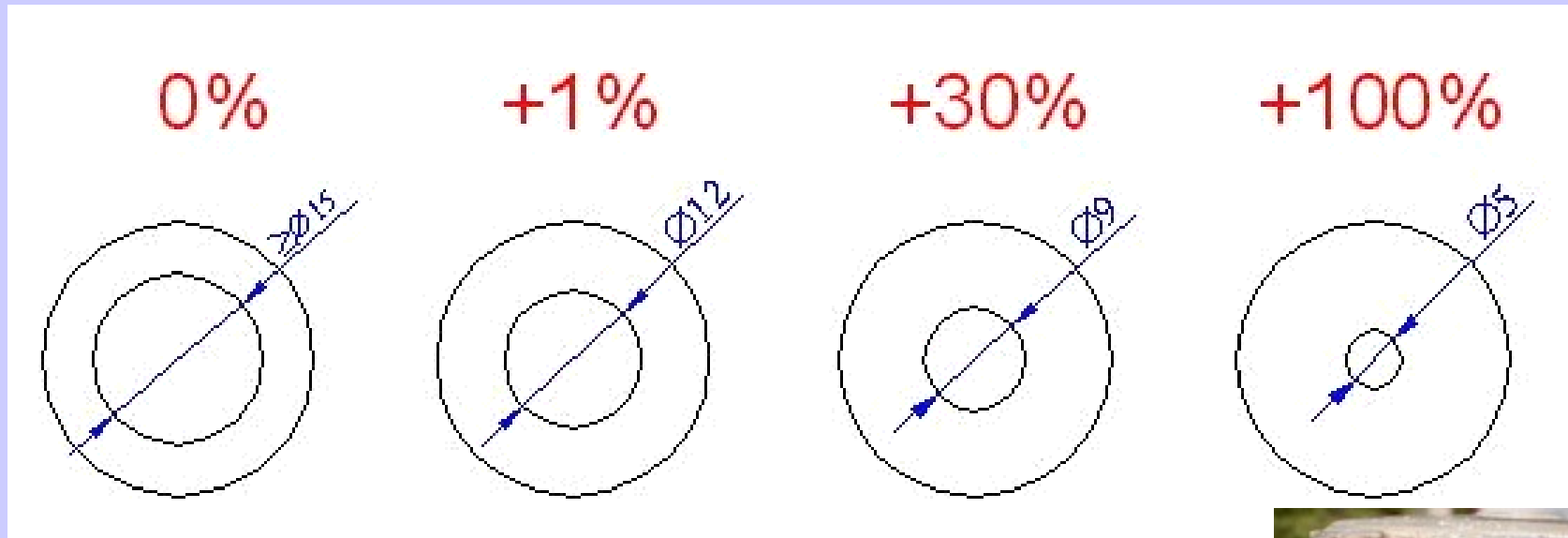
DN15 veearvesti mõõtehälbe sõltuvus paigaldusasendist

Katse 5 eri tootjate uute B-klassi arvestitega TEPSO laboris 1.06.04. Tulemus kui nende aritm. keskmine.

Näitu suurendab **Oskamatu paigaldus**

DN15 veearvesti lisaviga sõltuvalt sisendtihendi läbimõõdust

Näitu suurendab ka

Sisendsõela ummistumine

Tüüpiline Lasnamäe
korterite külma veearvesti

Erinevust suurendavad **Lekked korteris, kuritahtlik kokkuhoid**

Lekked korteris					
Ühik	Lekkiv kraan				Lekkiv WC
	1 tilk/s	3 tilka/s	Vee nire 1mm	Vee nire 3mm	Väike leke
dm ³ /h	1	3	9	36	25
m ³ /h	0,001	0,003	0,009	0,036	0,025
dm ³ /päevas	24	72	216	864	600
m ³ /kuus	0,7	2,2	6,5	25,9	18,0

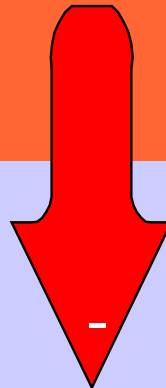
Sellist vee kulu väärtust ei registreeri korrektselt ei A ega B klassi DN15 arvesti

Arvesti poolt siiski registreeritud lekke korral lisandub tihti: **näitude varjamine**

Mõõtmised korteris:

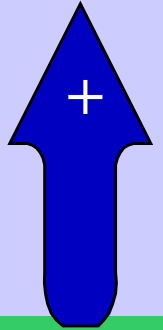
Näitu vähendavad

- Fikseerimata lekked
- Vertikaalse paigaldusviisi eelistamine
- Kuritahtlik kokkuhoid
- Veearvesti kulumine
- Valdaja halvad kombed (varastamine)
- Näitude varjamine

Näitu suurendavad

- Sisendsõela ja arvesti mõõtekambri ummistumine (külma vee arvestid)
- Vale tihend sisendis
- Liialt väikese läbimõõduga arvesti ees olev torustik (10mm vasktoru, painduvad voolikud)

**Probleeme on palju ja nad jätkuvad. Kuid:
KA 25 AASTA PÄRAST MÕÕDETAKSE JOOGIVETT JUST
MEHAANILISTE VEEARVESTITEGA**

Alates 1.07.2004 pakub ka TEPSO AS maja
veearvestite kvaliteetset remonti koos keemilise
puhastusega.